

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної освіти та психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Розвиток пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за
допомогою мнемічних ігор

Виконала студентка групи СО-4(2)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Мирошніченко Орина Олександрівна
Керівник: Галієва О.М.
Рецензент: Майборода І.К.
Нормоконтроль _____ Юлія КЛОЧКОВА

Запоріжжя
2022 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 65 с., 20 рис., 60 джерел, 2 додатки.

Об'єкт дослідження: пам'ять дітей старшого дошкільного віку із дислалією.

Мета роботи: здійснення теоретичного аналізу та проведення констатувального етапу дослідження проблеми розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація узагальнення); емпіричні (констатувальний експеримент); статистичні (кількісна та якісна обробка даних).

Вивчення пам'яті становить одну з основних проблем психологічної науки. Пам'ять покладена в основу навчання і виховання, придбання знань, особистого досвіду, формування навичок. Пам'ять пов'язує минуле, теперішнє і майбутнє людини, забезпечуючи єдність її психіки і надаючи їй індивідуальність. Пам'ять включається в усі види і рівні діяльності, оскільки діючи, людина спирається на власний та історичний досвід.

У більшості дітей старшого дошкільного віку рівень розвитку пам'яті досягає мовленнєвої норми. Однак, завдяки певним особливостям розвитку пам'ять може характеризуватися звуженням обсягу запам'ятовування, помилками під час відтворення. Такі особливості пам'яті можна спостерігати у дітей із дислалією.

Процес розвитку пам'яті має досягатися шляхом цілеспрямованої діяльності. Одним із ефективних засобів такої діяльності є мнемічні ігри.

ПОРУШЕННЯ ЗВУКОВИМОВИ, ПАМ'ЯТЬ, СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ДИСЛАЛІЯ, ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, МНЕМІЧНІ ІГРИ.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Вивчення пам'яті становить одну з основних проблем психологічної науки. Пам'ять покладена в основу навчання і виховання, придбання знань, особистого досвіду, формування навичок. Пам'ять пов'язує минуле, теперішнє і майбутнє людини, забезпечуючи єдність її психіки і надаючи їй індивідуальність. Пам'ять включається в усі види і рівні діяльності, оскільки діючи, людина спирається на власний та історичний досвід.

Особливе місце пам'ять займає в системі пізнавальних процесів, об'єднуючи сприйняття, уяву і мислення в єдину систему, спрямовану на пізнання навколишньої дійсності.

Сензитивном періодом розвитку процесу пам'яті є дошкільний вік. Дошкільний вік характеризується інтенсивним розпитком здатності до запам'ятовування і відтворення. Результати мислення фіксуються, зберігаються і відтворюються у корі головного мозку. Пам'ять дошкільника зазвичай має мимовільний характер. Довільна пам'ять, починає розвиватися у середньому дошкільному віці, суттєво вдосконалюється у старшому дошкільному віці.

У більшості дітей старшого дошкільного віку рівень розвитку пам'яті досягає мовленнєвої норми. Однак, завдяки певним особливостям розвитку пам'ять може характеризуватися звуженням обсягу запам'ятовування, помилками під час відтворення. Такі особливості пам'яті можна спостерігати у дітей із дислалією.

Збереження інформації у пам'яті, здатність відтворювати цю інформацію у певний момент й у відповідності до вимог, як того вимагає педагогічна ситуація, є необхідними умовами оволодіння системою знань, умінь та навичок. Через специфічні особливості пізнавальної сфери процесів пам'яті у тому числі, старші дошкільники дислалією відстають від своїх

однолітків як за темпами, так і за обсягом засвоєння програмного навчального матеріалу, що обумовлює їх недостатню готовність до шкільного навчання. В свою чергу, слабка підготовка до школи може виступати однією із основних причин шкільної дезадаптації дітей цієї категорії.

Відповідно до цього виникає певне протиріччя між необхідністю розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією та пошуком ефективних методів вирішення цієї проблеми.

Розв'язання такого протиріччя має досягатися шляхом цілеспрямованої діяльності. Одним із ефективних засобів такої діяльності є мнемічні ігри.

З огляду на останню сформульовану тезу та в результаті критичного огляду проблеми тема бакалаврської роботи визначена в наступній редакції: «Розвиток пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор».

Відповідно до теми дослідження нами було сформульовано об'єкт, предмет, мету та завдання.

Об'єктом дослідження є пам'ять дітей старшого дошкільного віку із дислалією.

Предмет дослідження: процес розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією.

Мета дослідження є здійснення теоретичного аналізу та проведення констатувального етапу дослідження проблеми розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

Відповідно до сформульованої мети нами були поставлені такі завдання:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз проблеми розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

2. Виявити стан розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією.

3. Розробити цикл занять щодо розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація узагальнення); емпіричні (констатувальний експеримент); статистичні (кількісна та якісна обробка даних).

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні наукового матеріалу з проблеми розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці циклу занять щодо розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор.

Апробація результатів дослідження відбулася на III Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13 травня 2022 р.) «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір» (м. Запоріжжя, 13 травня 2022 р.).

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг становить 94 сторінок, з них основний зміст роботи викладено на 49 сторінках.

ВИСНОВКИ

У процесі вирішення проблеми розвитку пам'яті у дітей з дислалією за допомогою мнемотехніки нами суло сформульовано низку узагальнень. Розкриємо їх послідовно відповідно до завдань дослідження:

1. У процесі розв'язання першого завдання – здійснити теоретико-методологічний аналіз проблеми розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор – нами було визначено, що більшість науковців розуміє категорію «пам'ять» як процес запам'ятовування, організації, збереження, відновлення і забування набутого досвіду, що дозволяють повторно використовувати його в діяльності або повернути в сферу свідомості. У науковій літературі пам'ять класифікують за видами та типами: за способом запам'ятовування виділяють смислову і механічну пам'ять; за особливостями запам'ятовування і відтворення розрізняють рухову, емоційну (афективну), образну, словесно-логічну (вербальну) пам'ять; за тривалістю збереження отриманої інформації виділяють безпосередню, оперативну, довготривалу пам'ять. Процесами пам'яті є заучування; збереження; відтворення; забування.

Старший дошкільний вік характеризується інтенсивним розвитком здатності до запам'ятовування і відтворення. Починаючи з старшого дошкільного віку, йде процес одночасного розвитку безпосереднього і опосередкованого запам'ятовування, а потім і більше швидкого вдосконалення опосередкованої пам'яті. Найчастіше старші дошкільнята для запам'ятовування інформації використовують механічне запам'ятовування за допомогою багаторазового повторення інформації, що не є ефективним. Одним із засобів успішного запам'ятовування дітей старшого дошкільного віку є мнемічні прийоми. Такий інструмент сприяє кращому засвоєнню і запам'ятовуванню інформації через побудову асоціативних зв'язків, або через зміну однієї інформації на іншу. Було відзначено, що мнемотаблиця –

один із мнемічних прийомів, який використовується для запам'ятовування інформації з використанням сюжету, трансформації, логічних або асоціативних ланцюжків.

2. У процесі розв'язання першого завдання – виявити стан розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією – нами було проведено емпіричне дослідження з метою вивчення впливу мнемічних ігор на рівні розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією. Досліджуваними стали діти старшого дошкільного віку із дислалією у кількості 10 осіб. Для визначення рівнів опосередкованого запам'ятовування, осмисленості відтворення, обсягу словесно-логічної пам'яті було використано такі діагностичні методики: «Опосередковане запам'ятовування», «Відтворення оповідання», «Діагностика обсягу логічної пам'яті за реченнями».

За результатами зроблено висновки про те, що більшість вихованців із дислалією показали мали низький (70 % від загальної кількості опитаних) та середній (30 % від загальної кількості опитаних) рівні опосередкованого запам'ятовування, осмисленості відтворення, обсягу словесно-логічної пам'яті. Отримали дані свідчили про те, що досліджувані мають певні проблеми у встановленні логічних зв'язків між предметами, мають складнощі із концентрацією уваги, виникають труднощі із запам'ятовуванням та утриманням у пам'яті образів.

3. На виконання третього завдання – розробити цикл занять щодо розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор – було розроблено цикл занять щодо розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією. Такий цикл занять спрямований на розвиток рівнів опосередкованого запам'ятовування, осмисленості відтворення, обсягу словесно-логічної пам'яті у дітей старшого дошкільного віку нами було розроблено цикл занять У процесі проведення занять було використано мнемічні ігри. Такий цикл занять складався із кількох етапів: підготовчий (на даному етапі діти знайомилися з поняттям і сутністю

мнемотаблиц в процесі їх складання), основний (заняття, які спрямовані на розвиток рівнів опосередкованого запам'ятовування, осмисленості відтворення, обсягу словесно-логічної пам'яті у дітей старшого дошкільного віку). За структурою кожне заняття було двокомпонентним: навчання або повторення техніки запам'ятовування та виконання самостійного завдання.

Реалізація роботи за допомогою використання мнемотаблиц включала прийоми, що забезпечують дітям із дислалією успішне освоєння знань про особливості об'єктів природи, про навколишній світ. Дозволяла розвивати навички запам'ятовування структури розповіді, збереження і відтворення інформації, а також удосконалювати мовлення.

Таким чином, гіпотеза дослідження була підтверджена, що процес розвитку пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із дислалією буде ефективним, якщо створені наступні організаційно-педагогічні умови: організація роботи з дітьми з використанням дидактичних ігор та вправ засобами мнемотехніки, спрямованих на розвиток властивостей пам'яті.

Таким чином, виконана дослідницька робота за проблемою розвитку пам'яті дітей старшого дошкільного віку із дислалією за допомогою мнемічних ігор дає змогу констатувати той факт, що мету роботи досягнуто, а завдання – реалізовано.